

VIII. Melkizedek – mágus vallás

Mózes első könyve Noé történetének és a vízözönnel a leírása után Noé gyermekeinek leszármazottait sorolja fel. Részletesebben ezután Noé legidősebb fiának, Sémnek családjáról szól. Sém nemzedékéből eredt sok idő után Táré. Ezután következik ez a szakasz:

“Táré nemzetsége pedig a következő: Táré nemzé Ábrámot, Náhort és Áránt. Árán pedig nemzette Lótót. De Árán meghalt, atyja színe előtt szülőföldjén, Káldeus Urban. Ábrám és Náhor pedig feleséget vettek: Ábrám feleségének neve Sárail volt, Náhor feleségének a neve pedig Melka; ez Áránnak, Melka atyjának és Jeszka atyjának volt a leánya, Sárail azonban meddő volt s így nem volt gyermeke. Vette aztán Táré Ábrámot, a fiát, meg Lótót, Áránnak a fiának a fiát és Sárailt, a menyét, Ábrámnak, a fiának a feleségét és kivezette őket Káldeus Urból, hogy Kánaán földjére menjenek” (Gen. 11, XX. 27 - 31).

“Az Úr pedig mondta Ábrámnak: Eredj ki földedről, rokonságod közül és atyád házából s menj arra a földre, amelyet majd mutatok neked” (Gen. 12, 1.).

Az Urból való kivándorlás parancsa Ábrámnak (a későbbi Ábrahámnak) szült. Ábrám engedelmeskedett és mivel a család feje Táré volt, Ábrahám atyja, ő vezette a vándorlást. Náhor és családja nincs említve az elvonulók között. Megjegyzésre méltó az is, hogy Árán valószínűleg más anyától származott, mint Ábrám. Minthogy a szentírás hangsúlyozza, hogy Árán a szülőföldjén, Urban halt meg, lehet, hogy fivére, Ábrám és Náhor még nem Urban születtek. És így szól a szöveg: “El is jutottak Háránig és ott megtelepedtek. És lett Táré napjaiból kétszázötven esztendő és meghalt Háránban” (Gen. 11. 32.)

“Hetvenöt esztendő volt Ábrám, amikor elindult Háránból. Vette ugyanis a Sárailt, a feleségét meg Lótót, testvérének fiát, s minden vagyonukat, amijük volt, meg azokat a lelküket, akiket Háránban szereztek és elindultak, hogy Kánaán földjére menjenek. Mikor azután oda jutottak, átvonult Ab-

rám az országon, egészen a szichemi helyig, egészen a Hires-völgyig” (Gen. 12, 4b - 6a).

Ebben az időben Szodomát és Gomorát megtámadta őt király; Kodorlahomor az elamiták királya, Tádál a nemzetek királya, Amrafel Sennaar királya és Airók Pontus királya (V. ö.: Gen. 14, 9.). Woolley ezt az Amrafelt Hammurabival azonosítja. Így szilárd támpontot kapnánk a pontosabb időmeghatározáshoz.

Nem tudjuk mennyi vagyonnal indult el Táré és családja Urból, Háránban azonban már vagyonuk volt, mikor onnan tovább indultak. Rabszolgáik nem voltak Urban, legalább is nem hozták azokat magukkal, viszont Háránban “szereztek” rabszolgákat s ezekkel együtt indultak azután tovább Kánaán felé.

Ábrahám születési évének pontosabb megközelítése az egyiptomi fáraók uralkodási idejéből állapítható meg. Több ilyen vonatkozású elmélet között a legvalószínűbbnek látszik az, hogy a zsidók Egyiptomból való kivonulásának idején II. Ramszesz uralkodott (1301 - 1234), aki 1296 - ban az Orontes melletti Kadesnél legyőzte a hettitákat. A kivonulás az 1270 - 1260 közötti időre tehető. 1230 - ban az izraeliták már Palesztinában vannak, vagy a vándorlás végén a pusztában (V. ö.: Ádámtól Krisztusig.).

Most tehát két eset lehetséges. Az első szerint, ha az 1270. évhez hozzáadjuk a 430 évnyi egyiptomi tartózkodás idejét (ennyit mond u.i. a héber szöveg és a latin fordítása, Ex. 12. 40), valamint a 290 esztendőt, az Ábrahám születésétől a zsidóknak Egyiptomba vonulásáig eltelt időt, akkor az 1990. esztendőt kapjuk Ábrahám születési időpontjául. Ha azonban a görög fordításra támaszkodunk, — ez a második lehetőség —, akkor az izraeliták Egyiptomban való tartózkodása csak 215 évre terjedt s így az $1270 + 215 + 290 = 1775$. esztendőt kapjuk Ábrahám születési évéül.

Az első esetben a 75 éves Ábrahám 1915 - ben indult el Háránból, tehát semmiképpen sem lehetett Hammurábi kortársa. A második azonban mintegy fél évszázadnyi pontossággal lehetőséget ad arra, hogy Ábrahámot valóban Hammurábi korában képzeljük el.

A XVIII. század második felére tehető tehát mindenképpen az a jelenet, amelyről Mózes első könyve (14, 17 - 20) szól. A Szodomát és Gomorát kirabló és Lótót is magukkal

vivő egyesült királyokat Ábrahám szolgálival üldözőbe vette, meg is verte a visszavonulókat és az egész vagyont Lóttal együtt visszahozta miután egészen Damaszkusz vidékéig üzte őket. Mikor Ábrahám a győztes csapattal "visszafelé tartott, kiment eléje Szodoma királya a Sáve völgybe, vagyis a Királyvölgybe, Melkizedek, Sáleem királya pedig kenyeret és bort hozott eléje, mert a felséges Isten papja volt és megáldá őt és mondá: Áldja meg Ábrahámot a felséges Isten, ki az eget és földet teremtette és áldott legyen a felséges Isten, ki nek segítésével kezdedben vannak ellenségeid. Erre ő tízedet adott neki mindenből" (Gen. 14, 17-20).

A jelenet rendkívül gazdag értékes adatokban. Akár kánaániták (Sém öccsének, Kámnak leszármazottai), akár szkíták éltek a közvetlen környéken, pap-királyuk az eget és földet teremtő felséges Isten papja, igaz ember volt és nyilván alattvalói ill. hívei is ezt a hitet vallották. Az a légkör fogadta itt Ábrahámot, mely az ősi sumér műveltséget is jellemezte. Nagyon valószínű, hogy ugyanolyan ural-altáji családba tartozó népek éltek itt is, mint annak idején Sumérban. Sőt, nagyobb békében, mint a Folyamközben, ahol ebben az időben már Sumérra nagyon nehéz idők jártak s maga Ur pompás városa is romokban hevert. Lehet, hogy éppen onnan húzódtak el észak-nyugat felé az évezredek semita nyomás elől, egy szigetet alkotva a sumér városok ill. telepek messze északra továbbvonuló láncolatában. Galileában tudunk Skythopolis városáról, melytől délre 8 római mérföldre feküdt egy Salem városa. Szent Jeromos említi ezt a várost, mely görögös írással Salumias (Epist. ad. Ev.-Op. I.) Bár lehet ez a Salem város a későbbi Jeruzsálem is, attól függően, hol rögzítjük a Sáve*-völgyet, más néven Király-völgyet.

Melkizedeknek nagy és kiterjedt tisztelete volt még a keresztény ókorban is, ezt Epifániusztól is tudjuk, aki "melkizedekista" szektáról tesz említést (Adv. Haeretic. II. 5.). Az ősi szittyá népek (sumérban is fellelhető) napkultuszának az az ősrégi hagyománya, mely egyszemélyben egyesítette a főpapi és királyi méltóságot, a fiatalabb ároni pap-ság nagy tekintélye ellenére is nagy hatást gyakorolt a zsi-

* * *

* Save = Sabe = Szabir (?)

dó népre. Ennek sok nyoma található meg az Ószövetségi szentírás könyveiben, magával a jeruzsálemi templommal kapcsolatban is.

J. Fitzgerald-Lee (170. 1.) és többen, Josephus Flavius, Plutarchos és Eusebius nyomán, úgy vélik, hogy a hikszoszok a Nilus alsó táján, Avaris városa körül éltek, míg Amenophis fáraóval össze nem ütköztek. A fáraó előbb kitért és Etiópiába húzódott hatalmas seregével. A hikszoszok azután elhagyták Egyiptomot és Jeruzsálem vidékén telepedtek le. George Ádám Smith (261. 1.) szerint Josephus, aki az ő hellenista módján állandóan Hierosolyma formát használja, azt többször **Solyma** alakból származtatja, elvégre neki jobban kellett tudnia. Ez pedig Melkizedek Sáleme. Görög írók már használták ezt a formát. Idézi azután Choletilos görög költőt, aki szerinte az i. k. e. V. században beszélt a judeai hegyvidékről, mint a "Solymai hegyekről". Maneto pedig szól a zsidókról, akik szintén elhagyták Egyiptomot, mint előbb a solymaiak. Azonosítani szokták ezt a nevet a Homérosznál található Lycian Solymi-val is. Maga Josephus Flavius (1948:397) ezt mondja: a városnak "régente Solyma volt a neve".

Ezekután nem nehéz összefüggést találni a lovas kultúrájú fémműves szkíták (szittyák) Szent Sólóm tisztelete (számos egyiptomi emlék ábrázolja) s ennek Kánaánba átültetett fővárosa, a későbbi Szent Sólóm — Hierosolyma között. A szittyák után a kánaánita népek is folytatták Jeruzsálemben a Nap tiszteletét, sokáig még párhuzamosan is a zsidó istentisztelettel is. Erről érdekes részleteket közöl Ijjas Antal legújabb munkájában. Az 1968. évi jeruzsálemi ásatások során a várfal felszín alatti részén, zsidó régészek szkíta rovás-feliratokat találtak. Ekkor azonban a kutató-árkokat sietve visszatemették.

Valószínű, hogy a hikszoszok (szkíták) Egyiptomra mért súlyos csapásai tették lehetővé a zsidó nép Egyiptomból való kimenekülését és az elpusztított városokban talált aranytárgyak magukkal vitelét. Ezt a lovas szittyá népet követték azután a zsidók a pusztai vándorlásuk után Kánaánba is, ahol már addig a szittyák jól berendezkedtek, városokat építettek. Hogy miképpen irtották ki fokozatosan a zsidók a szittyákat, arról elég bőséges adatokat közölnek a szentírás könyvei.

Ezután a kis kitérés után térjünk ismét vissza Melkizede-
dek személyére.

Az Újszövetségi szentírás is elég részletesen foglalko-
zik Melkizedekek személyével. A zsidókhoz írt levél, idézve az
Ószövetségi könyvek utalását az Ádámnak és Évának megí-
gért Megváltóra, hangsúlyozza, hogy az "Melkizedekek-rendje
szerint" való lesz. Ez a Melkizedekek - féle papi rend az egész
ószövetségi papság felett áll. A zsidókhoz írt levél szerzője
ezzel egyben alázatosságra és szerénységre inti azokat, akik
a mózesi - törvények és az azokhoz függesztett hagyományok
iránti ragaszkodásból készek voltak kijátszani az Isten tör-
vényét: az irgalmat és az igazságot (az egyetemes emberi
testvériség nagy igazságát). A hasznosságra, a másokon va-
ló uralomra épülő erkölcsi magatartás ugyanis azzal szeret-
né magatartásának helyességét igazolni, hogy ő volt az "ü-
gyesebb," mert a másik nem vette észre, hogy megtéveszt-
és áldozata lett, röviden, hogy sikerült testvérét becsapni.
Azt a nagy távolságot, amit épp ebben az időben és Hammu-
rabi és Melkizedekek személyében világosan szemlélhetünk, jól
mutatja a közös Ószövetségből leszármaztatott Újszövetség
és a Talmud szellemisége. Az egyiket a Melkizedekek - rendi
Krisztus pap - király, a másikat a babiloni szellemiség lelkü-
lete élteti. Az első az örök teremtetlen Jóságból árad, a má-
sodik egyszerűen ennek a hiánya.

A Zsidókhoz írt levél

Így jellemzi Melkizedekek lelkületét: "Ez a Melkizedekek, Sálem ki-
rálya és a felséges Isten papja volt, aki a királyok legyőzéséből
visszatérő Ábrahám elé ment és megáldotta. Ábrahám ezért
tizedet adott neki mindenből. A neve azt jelenti: az igazság
királya, Sálem királya pedig: a békesség királya. Apa, anya
és nemzetségrend nélkül, napjainak kezdete és életének vége
nélkül lép fel. Így Isten fiához hasonlóan pap marad mind-
örökké. Nézzétek tehát, milyen nagy ember ő, akinek Ábra-
hám, a pátriárka tizedet adott a zsákmány legjavából. Lévi
fiainak, mivel a papi tisztet viselik, szintén megvan a törvé-
nyes joguk arra, hogy tizedet szedjenek a néptől, bár ők is
Ábrahámtól származnak. Ez viszont, aki nem az ő nemzet-
ségükből származott, tizedet vett Ábrahámtól, s megáldotta
az ígéret hordozóját. Afelől nincs kétség, hogy a nagyobb
áldja meg a kisebbiket. Itt halandó emberek szednek tizedet,
ott pedig az, aki a tanúság szerint él. Sőt, Ábrahám miatt

mondhatjuk, Lévi is, aki tizedet szed, szintén fizetett tizedet,
hiszen jelen volt már atyja személyében, mikor eléje ment
Melkizedekeknek" (7, 1 - 10).

Melkizedekek tehát "nem az ő nemzetségükből származott",
nem Ábrahám vagy Lévi nemzetségből való, sőt valószínű,
hogy nem is Sém nemzetségből. Ez a tény ismét alátámaszt-
ja, most már etnikai oldalról, Melkizedekek sumér származá-
sának lehetőségét.

A Zsidókhoz írt levél így folytatja: "Ha a levita pap-
ság, melynek vezetése alatt a nép a törvényt kapta, tökéle-
tességre vezetett volna, mi szükség volna még arra, hogy
más lépjen fel, aki Melkizedekek rendje szerint és nem Áron
rendjéből való." (7, 11.) A levita papság tehát nem veze-
tett el a tökéletességre, csupán Isten törvényeinek, köztük
sok, csupán meghatározott ideig érvényes törvényének hir-
detésére és szolgálatára lett rendelve. Amikor az idő betel-
jesedett, Krisztus eljött, megjelent az új törvény, mely már
tökéletességre visz. "A korábbi törvény ugyanis megszűnt,
mert hatástalanná és alkalmatlanná vált" (Zsid. 7, 18).
Az idézet azt is jelzi, hogy a Melkizedekek - féle papság is tö-
kéletességre vezetett a levita papság előtt, legalábbis abban
az értelemben, hogy a papi rendben, a papi karakterben va-
lami örök vonást — talán épp az egyetemes emberi testvé-
riség vonását — hirdetett meg, mely a Krisztusi papságban
tovább él, nem csupán bizonyos örök igazságokat hirdetett.

A Melkizedekek - féle papság lényeges jeleiről és áldoza-
táról részletesebben van szó egy előbbi munkámban, itt csak
néhány részletesebben emelek ki. Ahol van papság, van áldozat és
vannak kegyelem - közvetítő jelek vagyis szentségek. Ezek
megvoltak a Levita papságnál is és a Melkizedekek - féle pap-
ságnál is. Ebben az utóbbi esetben "természeti" szentségek-
nek vagy a "megváltás előtti" szentségeknek hívhatnánk e-
zeket. Az a többlet azonban, ami a Melkizedekek - féle papságot
az Ároni - papság fölé emeli, az valamilyen személyes szent-
ség, személyes és nem legális, előírások szerint igazodó,
rubrikális szentség. Az ószövetségi papság már a közelgő és
magát egyre jobban megismertető isteni Küldött felé irá-
nyítja az emberi tekinteteket. Ha azonban maga a pap nem
tesz életével is tanúságot róla, a vele lélekben kapcsolódó
hit és eszerinti élet révén, alatta marad a személyes élet-
szentséget megkívánó, tanító és sugárzó Melkizedekek - féle

papságnak. Ez utóbbi ugyanis olyan, melyre áll, hogy "nem a testi leszármazás törvénye szerint lett azzá, hanem a halhatatlan élet erejéből" (Zsid. 7, 16).

Ilyen Krisztus főpapsága is, sőt még inkább, mert ő maga a halhatatlan Élet. De ezért tökéletes — a megváltás előtti lehetőségek között — a Melkizedek-féle papság is, mert: "hiszen a törvény nem vezetett tökéletességre, hanem csak annak a jobb reménynek bevezetése volt, amellyel közel jutunk Istenhez." A jobb remény, az "első evangélium" ígérete az eljövendő isteni Küldöttre vonatkozólag azonban tovább élt a Melkizedek-rendi papságban, mint az első kinyilatkoztatásnak nemzedékről nemzedékre továbbhagyományozott magva. Az Isten nem hagyta magára még az Őszövetség előtt élő emberiséget sem. Az első szövetség erejében Jézus Krisztus, az isteni Közvetítő, már megtestesülése előtt kegyelmeivel megérintette a választottak lelkét, "mert Jézus mindenkor él, hogy közbenjárjon értünk" (V. ö.: 7, 25).

"Nem szabad azt gondolni, hogy a körülmetélés megadása előtt Isten szolgái, akikben meg volt a Közvetítő hite, ennek a Közvetítőnek semmiféle szentsége által nem nyújthattak kisdedeiknek segítséget, bár az Írás valami súlyos ok miatt tudatianságban akar hogyni bennünket annak mivolta felől" — mondja Szent Ágoston (Contra Juliánus V. 11, 45. v. ö.: Schütz, II. 392. l.).

"Szent Tamás nem minden valószínűség nélkül azt is tanítja, hogy a bukott természet állapotában más szentség is volt, így legalább egy a nagykorúak személyes bűneinek eltörlésére. Hisz a bűnbocsánat elnyeréséhez szükséges az Isten részéről a biztosítás, hogy a bűnbocsánatot és elégtételt elfogadja; tehát nem elég a merő személyi teljesítmény" (Schütz: u. o.). Az ősi sumér költészet megrendítő bűnbánati imádságokat mutat fel és megőrizte a pap feloldozást kérő imáját is. A kinyilatkoztatásból szintén kitűnik (Gen. 14, 17—20 stb.), hogy volt papság ("a felséges Isten papja volt"), volt áldozat ("kenyeret és bort hoz elő") és áldás ("megáldotta őt"). A Zsidókhoz írt levél szerzője mindezt megismétli és még azzal is megerősíti, hogy kimondja: ez a fajta papi rend "a halhatatlan élet erejéből" vagyis Isten kegyelméből született.

Az ősi kultúrfokon a legutóbbi időkig megtalálható titkos avatási szertartások erősen valószínűsítik a bérmlás és há-

zasság szentségének az Első szövetség idejében való meglétét is. A magyar mágusok családjában, ill. a hetedik gyermekben öröklődő mágus hivatásra-adásban még a XIII. században is felfedezhetjük bizonyos papi szolgálat — megváltás előtti állapotra szánt — szentségének nyomait.

Test szerint tehát, a törvény szerint, Jézus Krisztus Sém családjába tartozik, papsága viszont az erkölcsi tökéletesség szerint Melkizedek-féle. Vagyis jelenlegi tudásunk szerint a legmagasabb műveltség, erkölcs és tudás ősi alapjára épült, nem külön kegyelmi segítség nélkül: sumér jellegű. Így helyreáll az az egyensúly, melyet emberi igazságérzetünk is sugall. Jézus egyesíti magában az emberiség minden értékét és vállára veszi, hogy kiengesztelje, az emberiség minden vétékét. Melkizedek-rendi papságon keresztül vezeti az emberiséget, melyet a sátán a babiloni szellemmel megtévesztésekbe és pusztulásba visz. A jóval győzi le a rosszat, az ajándékozás szellemével a rablásét, a tanítással a butítást, szeretettel a gyűlöletet, az önfeláldozással a gyilkolást, áldásmondással az átkozódást, a fejlődést élesztő erővel a visszahúzó maradiságot.

Mindaz, ami a Melkizedek-féle papságban érték: mentesség szülőkörű emberi szempontoktól, Isten akaratának teljesítésére kész kegyes lelkület, minden ember hátrányos megkülönböztetés nélküli igaz szolgálata, étellel való tanúságtétel mindarról, amit hisz és hirdet, — és mindezt a halhatatlan élet erejéből: az isteni kegyelem irányításával és segítségével megvalósítva, — ez mind beleépült és belenőtt Krisztus főpapságába. A megváltás előtti, az Első szövetség idejének papságát (s ezen belül az aránylag igen kis időre szóló Áron-féle papságot is) a természetfeletti krisztusi papság megfejezte, megkoronázta. Ezért meri mondani a Zsidókhoz írt levél, hogy a Melkizedek-rendi papság, ennek a papságnak lényeges karaktervonásai miatt, "Isten Fiához hasonlóan pap marad mindörökké". A Krisztus által alapított papságban is tovább élnek, tovább is kell élniök, mindörökké az ősi Melkizedek-féle papság karaktervonásainak, most már azonban megerősítve, megszentelve és felemelve a természetfeletti rend intézményesített rendjében Krisztus titokzatos testének, az Egyháznak kiépítésére.

Az Őszövetség könyvei egyre részletesebben szólnak az eljövendő Messiásról, az isteni Közvetítőről, akiben az egész világ Isten egész különleges áldását, a kiengesztelődést nyeri

majd el. Még Urban, az ősi sumér fővárosban hangzott az isteni hívás Ábrahámhoz, folytatólagosan a már előbb idézett rész után: “és benned nyer áldást a föld minden nemzetsége” (Gen. 12, 3). Majd később Izsákhöz szólva az Úr, már részletezi, miképpen jön az áldás Ábrahámától: “Ivadékokban nyer áldást a föld minden nemzete” (Gen. 26. 4). Izaiás már pontos adatokat közöl erről az Ivadékról:

*“Gyermekek születnek ugyanis nekünk,
És Fiúk adatnak nekünk,
S a fejedelemség az ő vállára kerül,
és lesz az Ő neve:
Csodálatos, Tanácsadó,
Isten, Hős,
Az örökkévalóság Atyja,
a béke Fejedelme.
Növekszik majd uralma,
s a békének nem lesz vége...”* (Iz. 9, 5-6).

Ábrahámnak és családjának azonban hűségesnek kell lenniök nagy hivatásukhoz, meg kell tartaniok az Úrral kötött szövetséget, tökéletesnek kell lenniök.

Tudjuk, hogy Ábrahám családja sokszor megszegte ezt a szövetséget, lázadott az Isten ellen, büntetést szenvedett a nép is és egyesek is. A nép hitetlenkedett a pusztában s az Isten azzal bünteti meg őket, “hogymindazok a férfiak, kik látták dicsőségemet... s mégis próbára tettek már vagy tízszer s nem engedelmeskedtek szavamnak, nem látják meg azt a földet, amely felől megesküdtem atyáiknak” (Num. 14, 22—23). Visszautasították az Isten királyságát felettük és olyan királyt követeltek maguknak, mint a többi népeknek van. (I. Sám. 8.). Átadták magukat a bálványimádásnak már a pusztában való vándorlás idején s később saját hazájuk földjén is. Az Úristen azért a babiloni fogságba vitette el nagyrészüket. Onnan csak egy kis részük tért vissza s a régi hazában a kezdeti lelkesedés után a lelki élet megmerevedik, a törvények külsőleges megtartása, túlzó nemzeti érzés veszi birtokába a szíveket. De a legnagyobbak között is mennyi kishitűség, bűn és paráznaság. Az Isten azonban végtelenül jó és irgalma örökkévaló. A nép egészében véve egyre jobban

elhajlik attól az úttól, amire Isten hívta. Mindig csak egy kis rész bizonyult hűségesnek, az isteni büntetés elsőpri a hűtelneket. Megrázóan szól erről maga a büntető Isten:

“Mint az ellenség ver, úgy vertelek téget rettenetes büntetéssel, mert vétkeid olyan nagyok, mert bűnöd olyan sok. Miért kiáltasz romlásod miatt, gyógyíthatatlan fájdalmad miatt? Mert vétkeid olyan nagyok, mert bűnöd olyan sok, ezért tettem ilyet veled” (Jer. 30, 14—15) és egyéb helyeken (Deut. 28, 49—53; 62, 64—67; Jer. 29, 18; 30, 12—15, stb.). Tehát egyáltalán nincsen biztosítva Isten áldása a bűnösökre is, mintha automatikusan jelentene üdvösséget az Ábrahám családjába való beiktattatás. Erre maga Jézus Krisztus figyelmezteti a korabeli zsidókat.

De figyelmeztette erre őket az ószövetségi szentírás is. Mózes parancsa a felebaráti szeretetre nemcsak a zsidókra vonatkozott, mint azt a Talmud szeretné feltüntetni, hanem minden emberre. Egészen kifejezetten kimondja ezt Lev. 19, 18: “Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat” és ki is fejti: Lev. 19, 33—34: “Ha jövevény lakozik földetekben és tartózkodik köztetek, ne tegyetek szemrehányást neki; olyan legyen köztetek mint a bennszülött, s úgy szeressétek mint tenmagatokat, hisz ti is jövevények voltatok Egyiptom földjén.” Az Ószövetség minden isteni külső és belső kedvezmény mellett sem vette el Ábrahám nemzetségének az eredeti bűnből folyó értelmi elhomályosulását és akarati rosszhajlását. Ezt azután rendkívül kimélyítette a fogság alatt közlelől is megismert babiloni szellem. A 136. zsoltár erről a hatásról megdöbbenő képet fest:

*“Babilon leánya, te nyomorult,
Boldog, aki megfizet neked
Rajtunk elkövetett tetteidért!
Boldog, aki megfogadja
És sziklához vágja kisdedeidet!”*

Hasonló lelkületet árulnak el az ú.n. átokzsoltárok, “melyek az Ószövetség felfogása szerint a zsoltárosnak vagy a választott népnek ellenségeire az Isten átkát kérik vagy jövedőlik meg” (Szentírás, 1932. 459. 1. jegyzet). Ilyen lelkületről tanúskodik Kir. IV. 8, 12; Iz. 13, 16; Óz. 10, 14; Náh. 3,

10; stb. is.

Tudjuk jól és a szentírásmagyarázók részletesen ki is fejtik, hogy azért, mert valami benne van a szentírásban, az nem egyszersmind helyes is vagy megengedett Isten szemében. A szentírók leírják sok egyéni bűnt, gyilkosságot, csalást, szemérmertlenséget, leírják a nép sok bűnét is, mert ez is előfordult a történelem során, melyet vázolni akarnak és mert a bűnre következő isteni büntetés megmutatja nekünk, milyen az Isten. Bűnre büntetést küld és bánat nélkül nem ad bocsánatot. Így kell néznünk a nacionalista, sovíniszta kifejezéseket, más népek ellen támadó dühöt, háborúskodást, átkozódást, gyűlöletet is. A szentíró ezeket a kifejezéseket, sokszor költői vagy irodalmi stílus szinten használja, de ezzel nem fejezi ki helyeslését a gyűlölködés felett. Ezt maga az ószövetségi isteni kijelentések sem helyeslik. Az ószövetségi szentírásban csak azt kell keresnünk, mit akart az Isten ezzel vagy azzal a részlettel, történettel, kifejezéssel nekünk mondani, mint igazságot. Ez ugyanis tévedés nélküli igazság. A többi elem mellékes jelentőségű és ezért gondos irodalmi-, műfaji- és stílusvizsgálatok, kortörténeti ismeretek stb. szükségesek ahhoz, hogy helyesen értsük meg a szentírást. Ezért is helyes csak olyan részeket olvasni a szentírásból, melyeknek ez a háttérrel kellően föl van tárva, és egyidejűen megmagyarázásra kerül. Ez nem azt jeleti, hogy csak a tetszetős részeket olvassuk a szentírásból. Ellenkezőleg, a bűnökre következő büntetéseket, Isten büntető ítéleteit, a büntetés és szenvedés ostromlásait is olvasnunk kell, mert különben hamis és egyoldalú kép marad meg bennünk az egyidőre kiválasztott népnek adott isteni kedvezésekről. Isten sokszor megfenyítette népét s ez az a jelentős torzítás, amit ennek elhallgatásával a Talmud végez és így teljesen hamis hangulatba ringatja híveit. A büntetések elhallgatásával azt a látszatot, sőt tanítást adja, hogy minden, amit zsidók elkövettek, az mind helyes és a zsidó nép számára megengedett, sőt szükséges volt. Így született meg az a talmudista magatartás, mely saját hibáiról sose beszél, mert az szerinte nincs, de mindenkinek óriási vétkei vannak, különösen, aki a választott népet hibáira figyelmezteti. Így történhetett meg az, hogy a német náciizmus már csirájában szembetalálta magát a talmudisták által megszervezett világgal, az izraeliek által megkezdett fegyveres agresszió és az ősi szülőföldjükről elűzött több mint 1 millió

főnyi arab szenvedése miatt feléjük irányuló megvetés és ellenállás láttán azonban úgy tesznek, mintha csodálkoznának. És az ENSZ-ben a Talmuddal próbálnak védekezni.

Érdekes változása az időknek és egy nagy figyelmeztetés rejlik benne: Sumér széttépvé és elnyomorítva inkább lassan letűnt mint nép a történelemtől hosszú idők, mintsem, hogy az elnyomó Babilon erkölcsét és "törvényét" átvegye s ezzel üssön vissza. Az egykor választott nép már sok népkeveredéssel átment utódai viszont azok, akik történelmi-földrajzi folytonosságukat is régen elvesztették, átvették a fogságba hurcolók erkölcsét és embertelen "törvényeit", csak hogy fenntartsanak egy hatalmat, ami a réginek csupán látszata. Az isteni Közvetítőt, a Megváltót váró és jövetelére felkészült zsidóság elfogadta Krisztust, azok, akik végleg a babilóni földi hatalom hívei akartak maradni, azok magukra vállalták a Talmud szolgálatát. És ma nyíltan megvallják, hogy erejük, fennmaradásuk záloga a Talmud (Lazarus Goldschmidt, hitközségi vezetők, zsidó világszövetség, Izrael állam, stb.). Saját szavaik alapján is tehát most már ők ennek a babilóni szellemnek képviselői lettek. Ugyanakkor az emberiség, a humanitás erkölcs, melyet a világ politikai testülete, az ENSZ is elfogadott, ünnepélyesen kihirdetett és tagjainak ajánlott törvénybeiktatásra, lényegében egyezik a Melkizedek-féle papság által fenntartott és hirdetett erkölccsel, Sumér erkölcsével, a Melkizedek-rendi örök főpap krisztusi erkölcsével.

De tekintsük át egészen vázlatosan az eseményeket, amíg idáig értek. A Mari királyság után az óbabilóniai birodalom emelkedett fel (1894—1595), Sumér fokozatosan elsemitizálódik, végső maradványa 1740 után a "Tengermelléki dinasztia" Dél-Sumérban, 12 uralkodóval. Részben egyidejűen az Óasszír királyság (1850—1780.).

Középbabilóniai királyság (1593 - 1170), a kassziták 36 uralkodójával.

Középasszír birodalom, 9 uralkodóval (I. Szalmanasszár) +19 király (I. Tiglatpileszár), összesen 1380-885 között. Egyiptomban az "újbirodalom" (1555—1090).

Újasszír birodalom (883—612), Szanherib 704—681 között.

Újbabilóniai birodalom (625—539), kaldeus dinasztia 6 uralkodója, köztük II. Nebukadnecár (604—562).

A perzsák uralma Küroztól (529), I. Dareiosz, Xerxes,

III. Dareiosz, akit legyőzött Nagy Sándor (330), hogy csak a legnevezetesebbeket említsük, az Akhaimenida dinasztia tagjai közül.

Ettől kezdve a makedón uralom következett Mezopotámia felett (330—150), majd a parthusok Kr. u. 226-ig. Ettől kezdve Mezopotámia a szasszanida Perzsia része (266-640). Ezután az arabok törnek Mezopotámiára, mely 640-től 1258-ig a bagdadi kalifátus része lesz. A XIII. században előbb a mongolok, majd a törökök támadása következik. Ennek eredményeképpen 1533—1914 között török uralom alatt áll a Folyamköz. Zamarovszky megjegyzi, hogy kb. 430-ban Urukról említés történik (Erech) mint keresztény püspöki székhelyről. Ez az utolsó hír sumér város betelepítéséről.

Érdekes idegvágó részlet, Nagy Sándor (1968: 178-79) közlése alapján, hogy "a méd és hun vagy turkfajta lovas-nép volt, fejlett állattenyésztéssel és részben földműveléssel foglalkozó törzsek szövetsége. Már Kr. e. a IX. században szó van az asszír feliratokban a médek vagy madajok, madak országáról, ahonnan Tigletpileszár asszír király nagy hadi zsákmánnyal, különösen sok tevével és lóval tért haza."

Asszarhaddon 673-ban Kr. e. hadat vezetett a távoli médek, a "pattusarik", vagyis a pártusok ellen s onnan szintén sok ló és teve zsákmánnyal tért haza.

A babilóniaiak "ammanmandák" néven nevezték a médeket, mikor ezek Kr. e. 614-ben elfoglalták Asszíria régi fővárosát, Assurt s ezt a vérszopó népet végleg letörték. Az újbabilóniai krónikás így írt róluk: "Marduk isten segítőt adott Babilóniának. ... az ammamandák királya, akinek nincs párja ... felülről és alulról leterítette Asszíriát mint az árvíz, bosszút állt Babilonért, mindenért megfizetett" ...

De később a nagyhatalommá fejlődött perzsa nép Kürosz királyuk alatt a VI. században Kr. e. a médeket legyőzve országához csatolta. Kr. e. 529-ben a pártusokat is le akarta törni, de az ellenük vezetett harcban életét vesztette."

A perzsák tehát megdöntötték Kürosz vezetésével az újbabilóniai birodalmat Nabonidot legyőzve. Előzőleg Kürosz már a médeket is legyőzte, de a pártusokkal nem bírt. Az utolsó újbabilóniai király [a Bibliában Baltazár (555-539) néven szerepel], azon az éjszakán halt meg, amelyen Dániel próféta könyve szerint a lakoma alatt a falon megjelent írást a próféta megfejtette: "Ugyanazon az éjjelen megölték

Baltazár kaldeus királyt és a méd Dárius foglalta el az országot, hatvankét esztendő korában." (Dán. 5. 30.) Kürosz királysága kezdetben (539-529) a méd-perzsa sereg Gobrias (Gubaru) hadvezér vezetésével foglalta el Babilont. Baltazár a királyi vár védelmében esett el. A szír fordításban a "perzsák királya"-ként Dárius szerepel, holott I. Dareios 421-485 között uralkodott. Lehet, hogy nagy híre és gazdagsága miatt elővételezték nevét egyes írók. Más magyarázat szerint a méd Dárius azonos az utolsó méd királlyal, Asztiagezzel, ismét mások szerint a Babilont elfoglaló Gobriással.

Tehát mindenképpen Asszurt is és Babilónát is valójában a médek foglalták el, de ekkor — úgy látszik — a zsidók Küroszt segítették hatalomra s ez rövidesen kibuktatta méd vetélytársát a királyságból. A drámai és a forrásokban eddig még nem tárgyalt események gyorsan, meglepetésszerűen következtek be, melyben a pénznek nagy szerepe lehetett. Tény, hogy Kürosznak első Babilóni uralkodási évében megjelent a zsidók fogságából való kiengedésének írásos rendelete. Ezdrás 1, 1 szerint s ez az év az 537. vagy az 536. volt. Kr. e.

A kijátszott médek egy része ekkor húzódhatott tovább észak felé a tűz - "imádók," a parszizmus hazája felé, majd a szasszanida Perzsia északi és nyugati tájaira. A médek másik része nyomban nyugat felé, a Van-tó irányába fordult, ahol a partusok birodalmának volt erős katona-népe. Később az örmény-hegyvidék felé vonultak vissza, ahol a szasszanida uralom alatt találkoztak rokonaikkal. A magyar őstörténetben innen már nyomon követhető a magyar nép részeinek egymásratalálása az Aral —, Kaspi — és Fekete-tenger vidékén. Egy XIII. századbeli domonkos szerzetestől tudjuk, hogy az örmények királya kérte tőle, küldjön sok hithirdetőt, ha hazatér Magyarországra, mert az ő országában még sok magyar él, aki ősei hitét követi.

A kazáriai államcsíny a 8-9. század fordulóján, melyről Dunlop, Artamonov stb. tudósítanak részletesen, azt mutatja, hogy milyen mélyen belenyúlt a babilóni szellem a népek történetébe. Ehhez hasonló államfelforgatások nagy számban fordulnak elő az ázsiai népek, majd később a világ többi népe között is. Megalakulnak a talmudi erkölcsre épülő titkos társaságok, a kalandosok, szabadkőművesek s legutóbb a

cionisták. Jellemzőjük, hogy működésük egyrésze a nyilvánosság előtt emberbaráti jelleggel folyik. Hogy mégis titkos szövetségük van, ez azt mutatja, hogy munkálkodásuk másik része kivonja magát a közvélemény ellenőrzése alól, társadalomellenes, a szociális és az alapvető emberi jogegyenlőség ellen támad. A tagok korlátlan önkény rabjaiként kénytelenek továbbszolgálni a vezetők által gyakorolt halálos fenyegetések alatt, melyeket meggondolatlan pillanatukban maguk vállaltak magukra. Az Egyházi Törvénykönyv kiközösítő terhe alatt tiltja katolikusoknak ilyen titkos társaságokba való belépését, s ezzel a legnagyobb védelemben részesíti őket és mindenki számára komoly figyelmeztetést ad.

A babilóni fogság idején majd a méd-perzsa birodalomban a zsidóság vezetői már nem a királyok, hanem a papi családok sőt világi férfiak lettek. Dávid sarja, Sherub-Jabel, a fogságból kiszabadulva, egy kis időre visszatért ősei földjére, de azután ismét Babilonba húzódott vissza, ahol magasrangú udvari ember volt, inkább az akart maradni, írta Ijjas Antal, majd így folytatja:

„Helyette a vezetést egy hatalmas szellemi energiájú babiloni zsidó vette át, I. Artaxerxes király pohárnoka, Nehemiás. Ő az államférfi fölényét, politikai és szellemi messzetehtetését, lehangoló tettejét áldozta népének, fölépítette a Templomot, az egész nép közmunkájával, és össze tudott fogni a másik gigászi (és egyben rejtélyes) egyéniséggel, Ezdrással. Ezdrás nem Dávid vagy Áron sarja, ő is politikus (perzsa királyok államtitkára, államminisztere, kancellárja), de amellet minden idők egyik legnagyobb szentírástudója. A zsidóság a „Törvény Írnoka” címmel tisztelte meg. Ő volt az első mintája a világi írástudónak — azoknak a nem papoknak, akik mint a zsidó közösség tanítói és vezetői, a Törvényt és a Tant megőrizték és továbbépítették. Az írástudók — „Szóferim” — őröle erednek. Az volt életének feladata, hogy a Tiszta Tant átnyújtsa népének, s ezt teljesítette is. Ez a szellemi erejével prófétai tekintélyű tudós: feleslegessé tette Mózes végső formában írásba foglalt könyveivel a prófétákat. Ez a világi ember teremtette meg legtisztább formában a Teokráciát és nyújtotta át a Főpapoknak, akik a perzsa birodalom kereteiben, az azzal való legcsekélyebb súrlódás nélkül uralkodtak zajtalanul és eseménytelenül, egy olyan nép felett, amely a babiloni fogságban két

nemzedék életideje alatt különben anyanyelvet váltott; a héber helyett a volt asszír birodalom hivatalos nyelvét, az ún. „birodalmi arámi nyelvet beszélt” (99-100. lap).

Természetesen Ezdrás, mint kormányzó egyéniség, csak a gyakorlati igazgatás szempontjából „tette feleslegessé a prófétákat.” A prófétai könyvek a kinyilatkoztatás nagy titkait őrzik. Izrael népének bűneit ostromozó szavaik azonban útjában állottak azoknak a belső erőknek, melyek a nemzeti öntudat, sőt a nemzeti büszkeség kiépítésén fáradoztak. Tény, hogy ezek az utóbbi erők Krisztus fellépésekor már túlsúlyban voltak a vezető rétegben, fokozatosan kiépítették a nacionalista Talmud-magyarázatok segítségével a zsidóság világaluralmát. Minderről részletesen egy másik munka szól, mely rámutat arra is, hogy a Dávid sarjából való „exilarcha” vagy „király”, aki a talmudisták szerint a világ ura lesz egykor, fokozatosan elhúzódik a nyilvánosság elől és kb. a XII. századtól már ismeretlen székhelyéről irányítja a világuralom megszervezését. Tény az is, hogy a zsidóságot ma is világi vezetőik irányítják a rabbikon keresztül és ők szabják meg a „hagyományokhoz való hűség” különböző fokaihoz való ragaszkodás mértékét.

Hallgassuk meg, mit ír erről az időszakról Graetz, a boroszlói rabiképző tanára, akit életírója nem tart nacionalista zsidónak:

„Ebben a hosszú időszakban, mely csaknem két évszázadig tart, melyben a zsidó közösségi élet a törvénnyel megszilárdult és a zsidóság kiépítése saját elemeinek megnövekedésével és idegen elemek felvételével megvalósult, Nehemiás halálától a perzsa birodalom lehanyatlásáig, egy személyiség neve sem csendült fel, amelyik ezen a nagy művön dolgozott... Épp így nem jegyezték fel semmilyen említésre méltó történelmi tény sem. A zsidó közösségnek egész tevékenysége befelé irányult és ez sajátosságában a kortársak előtt nem tűnt elég jelentősnek ahhoz, hogy annak kezdetét, folyamatát és hatását az utódoknak hátrahagyják” (287. lap).

Annál jelentősebb volt azonban az a tény, hogy az ószövetségi szentírás ekkor is bővült, szövegébe ekkor is kerültek bele olyan részletek, melyek kinyilatkoztatott igazságok elemeiként szerepelnek. Az ószövetségi szentírásból kielemezhető hit — és erkölcsi igazságok ugyanis tévedhetetlen ki-

nyilatkoztatások. Ha pedig ezeknek az igazságoknak egyik-másik elemét már jóval a szentírás végső szövegezése előtt egybeütt megtaláljuk, akkor joggal feltételezhetjük, hogy ott is kinyilatkoztatás útján jutottak az emberiség birtokába, vagy legalábbis ott is helyesen ismerték fel tévedhetetlenül igaz voltukat. A fenti bizonyítás gondolatmenetének ellenpróbája, hogy az újszövetségi szentírás szövegében s az egyház élő tanításában is mint kinyilatkoztatott igazságok szerepelnek. Ebben a vonatkozásban a mész-perzsa birodalom mész-vallásának részletes vizsgálata is még sok meglepő eredményt ígér.

Figyelemre méltó, hogy Graetz már 1888-ban ezeket írta:

“A mészok világától körülvéve a zsidók több dolgot tanultak el a mészaktól. Nem kerülhette el a figyelmüket, hogy némely mész tanítás és törvény feltűnő hasonlóságot mutatott saját törvényeikhez és szokásaikhoz, csak más formában, — és ennek hatása alá kerültek” (284. 1.).

“A mész vallásból származó egyes nézeteket és szokásokat a zsidók akaratlanul átvették vagy legalábbis nem elég határozottan tartottak maguktól távol. Úgy gondolták, az istenséget dicsőítik meg azzal, hogy iráni myriádok eljárásának megfelelően készséges, parancsolójuknak akaratát gyorsan végrehajtó szolgákat rendelnek melléje. Az “Isten követői”, akik a bibliai irodalomban mint küldöttek szerepelnek, kik végrehajtják parancsait, a mész vallás amesaspentái és nazatái mintájára égi lényekké lettek átalakítva, kiknek saját egyéniségük és határozott személyiségük van. Héber névvel és sajátos küldetéssel elgondolt **angyalok** lettek belőlük: Rafael, a betegségeket gyógyító angyal; Gabriel, a győzelem angyala; Michael, Izrael védőangyala; Uriel vagy Suriel, a világosság angyala; Matatron talán épp a mész Mithars átvétele és mása.

Ahogyan a babiloni-mész környezetből a zsidók átvették az angyalokat, úgy vették át a **gonosz szellemek** (démonok) elképzelését is, azt a tanítást, amely nem is volt olyan ártalmatlan. A mészák a sötétség istene mellé, az ő Angromainyusuk mellé, dévák-ból álló kíséretet adtak; ezek ördögi lények voltak, akik az emberekre leselkednek. A Jó könyvben a Sátán ábrázolása, aki kárörömmel vádol minden embert, a legkiválóbbat is, adta az indítást hamis, gonosz

lények megalkotásához. Így álltak elő gonosz szellemek zsidó vonásokkal, a Sátán mint első démon, bizonyos mértékben Angrom-Mainyus képmása és emellett még más ördögök is: Asmodai, Samael, egy halál-angyal, aki az ember életére leselkedik, hogy azt elvegye tőle.

Ezek a mész mészvallásból kölcsönzött babonás elképzelések káros hatással voltak, mert szokások és értelmetlen szövegek, melyeknek mágikus hatást tulajdonítottak, behatoltak a zsidóságba és átalakították annak jellemét. Annak az elképzelésnek az elfogadása, hogy gonosz szellemeknek hatalmuk van az ember felett tisztátalan állapotban, alvás után, bizonyos cselekvések esetében, különösen holttest és ravatalozóhely közelében és, hogy ezek mosakodásokkal és szertartásokkal elűzhetők, rendkívüli törvényes előírásokat hozott létre, melyek az életet komorabbá hangolták és kísértet-félelmet ébresztettek.

Az iráni-mész elképzelések hatása alatt a zsidóságban egy új elégtételtan is kifejlődött. Ez az egész világmindenséget két nagy birodalomra osztotta, a világosság és a sötétség birodalmára, és a tisztákat, az Ahura-Mazda követőit a világosság országába, a **paradicsomba**, a tisztátalanokat pedig, az Angrom-Mainyus követőit, a sötétség országába, a **pokolba** helyezte. A halál után az ember lelke még három napig a test közelében tartózkodik, azután a földi életének megfelelően a nazaták felveszik a paradicsomba, vagy a dévák a pokolba cipelik. A halál utáni visszafizetésnek ez az elképzelése is befogadásra talált a zsidóság körében. Az Éden kertje (Gen Eden), amelybe helyezi a teremtetéstörténet az első emberpárt az ártatlanság állapotában, “paradicsommá” lett átalakítva és a Hinnom (ge-Hinnom) völgye Jeruzsálem mellett, melyben Áház óta gyermekáldozatokat mutattak be, adta a nevet az újonnan alkotott pokolnak. A paradicsomba a jámborok és törvénytisztelők kerülnek, a ge-Hinnomba (geena) a gonoszok és bűnösök. Az iráni mész-körből származó ezzel összefüggő elképzelés az embernek a sírból való eljövendő feltámadásáról olyan mélyen befészkelődött a zsidó népnek a gondolkodásmódjába, hogy kötelező hitcikkelyként pecsételődött meg, noha a Jó könyvnek költője ezt a tanítást kétségbe vonta.

A mészvallás, amelyik a **test feltámadásáról** szóló tanítást felállította és szilárdan őrizte, azt egy eljövendő i-

dőre rögzítette, amikor majd Ahura - Mazda az ő ellenfelét legyőzi és megsemmisíti; akkor ennek ismét ki kell adnia "a tiszta emberek" elrabolt testeit. Ezt a reménykeltő és a gondolkodásra is kiható hitet a zsidóság a szóferikus időkben annál mohóbban fogadta el, mivel írásaiban utalások és megfélemlőségek kéznél voltak erre. A prófétáknak az "utolsó ítélet" napjáról szóló kijelentésében az írástudók úgy vélték, hogy a feltámadásra való utalás van, és ennek következtében ezt a reményt mint hittételt fogadták el. A mindennapi imában Istennek hálát adtak, hogy az elhunytakat egyszer ismét életre kelti. Egy látó abban az időben, amikor a zsidó nép halálküzdelmét vívta, így vigasztalta a szenvedőket: "Sokan a porbahunytak közül fel fognak ébredni, ezek az örök életre, azok az örök gyalázatra és örök elvetésre". Ebből egy sajátos visszafizetés - tanítás alakult ki a jövőnek vagy "az eljövendő világnak" színes leírásával. Csodálatos világ tárult fel a szem előtt, amelyik ezt beitta. Egyszer az élet minden baja kiegyenlítődik, minden csalódás megszűnik. A jámborok és jók, a törvénytisztelők és igazak, akik a földön olyan sokat szenvedtek, felkelnek a sírból és üdén és tisztán mennek be az örök életbe... De, hogy milyen lesz ez a feltámadás és ez a szép és tiszta eljövendő világ? Erről számot adni azonban, ez kívül állt az elképzelés körén" (285-87).

De épp ez megmagyarázhatatlan volna, ha maga a feltámadás és az örök élet ténye is elképzelés lett volna. A mohamedánok Koránja például részletesen, földi képekben vázolja az öröklét örömeit, magán viselve a földi elképzelések kezevonását. Az ószövetségi könyvek végső megfogalmazói kétségkívül isteni sugalmazás alapján válogatták ki és vetették át a mágus vallás sok tételét, melyek épp ezért a hit és erkölcs dolgát érintő hitigazságok. Az újszövetségben mindezek a részletek még jobban megvilágosodnak és határozott megfogalmazást nyernek. De amint Graetz helyesen megjegyzi, már halvány utalások ezekre vonatkozóan az ószövetségben is voltak. Itt is azt találjuk, hogy az ószövetség népén kívül már jóval előbb és jóval tisztábban a mágusok, vagy legalábbis egy részük, ismerték ezeket a kinyilatkoztatott igazságokat. Lényegében ezek mind az ősi sumér hagyatékban is megvoltak. Ezen ismét nincs mit csodálkoznunk, hiszen Isten nem hagyta magára sem az egyeseket, sem a né-

peket az összülők kora óta. Mágusok voltak azok, akik jobban fölismerték és köszöntötték Jézust, mint sok zsidó Heródes királlyal az élükön (Máté 2, 1 7, 16: Magi — Májja). Később már olvasunk olyan mágusról is, aki ellenkezett Jézus tanításával (Csel. 13, 8 és 8, 9), de ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy tanításában egyébként semmi igaz állítás vagy kinyilatkoztatott tétel nem lett volna.

Graetz tehát "idegen elemeknek" tartja a perzsa mágusvallásból átvett szentírási részeket, vagyis a szentírást olyasminek képzei el, melynek tulajdonképpen teljes egészében és minden ízében zsidónak kellene lennie. Ugyanez az álláspontja a többi "idegen elemről" is. Ez az elképzelés a zsidó szellem alkotásának véli vagy akarja elfogadtatni az ószövetségi szentírást, mely elképzelésnek semmilyen alapja nincs, csak a később fokozatosan kifejlődött zsidó nacionalizmus. Az Ószövetség sugalmazója az egész emberiség Istene. A tények ma már ugyanezt tapasztalatilag is igazolják. Szinte valamennyi kultúrnép Istentől kapott megvilágosításai ott állnak az ószövetségi könyvekben, melyekbe zsidó szerzők — Isten sugalmazása mellett — azokat összegyűjtötték és fokozatosan egyre inkább zsidó nacionalista irodalmi köntösbe öltöztették. A Talmudban azután már nemcsak az irodalmi köntös, hanem maga az ószövetségi magyarázott tanítás is zsidó művé, a zsidó világuralom eszközévé vált ártalmatlannak látszó vallási köntösbe rejtve.

Sem Graetz, sem a Talmud nem ismer egyetemesen elfogadott világos elvet arra vonatkozóan, hogy miként kell fölismerni az ószövetségi könyvekben a tévedhetetlen tanítást. A gyakorlatban azért logikusan alakult ki a Talmud: emberi vélekedések gyűjteménye, melyet szükség szerint értelmez a rabbi — és ez az, amit itt és most követni kell.

Ebből ered az az álláspont, hogy a démonok és vezérük, a sátán csupán elképzelés. Ezzel a gonosz lélekkel szembeni ébrenlét és óvakodás értelmetlenné válik s ez a Sátán legnagyobb győzelme: a lélek nem hadakozik ellene, sőt szövetségessé válik. A lélek és a Sátán szövetsége úgy jelenik meg, mint az igaz vallás és igazi istentisztelet mintája, melyet az egész világnak kötelessége elfogadni. A világtörténelem sok titkáról, ennek az alapelvnek ismeretében, lehull a lepel.

Nem arról van szó, hogy mások — akár egyesek, akár

népek, akár egyesülések — között nincsenek hibák, bűnök, gonosztettek, — sajnos vannak. De egyedül a talmudi szellemmel fűtött egyesülések biztatják tagjaikat "Istentől kapott törvényeikkel" a rossznak az elkövetésére valamilyen "jó" érdekében, legtöbbször a legnagyobb titokban. Ugyanakkor ezt az erkölcsi magatartást a kereszténység rovására írják, hogy ezzel még nagyobb zavart csináljanak. Pedig csak elő kell venni a Talmudot és Krisztus tanítását, amint az az Újszövetségi szentírásban áll. Aki a Talmudra hivatkozik, minden gonosztettre szentséget találhat a bonyolult fogalmazott előírások alapján, de egy keresztény sem találhat gonosztettének megokolására igazolást Krisztus tanításából. Tehát a Talmud fölbujtó.

Rendkívül aláhúzza ezt az értékelést, hogy a keresztény arra törekszik, minél több kézbe juttassa el Krisztus tanítását, a talmudisták viszont amennyire csak lehet, elrejtik a Talmud teljes és hiteles szövegeit, maga a Talmud tilalmazza annak egyedüli olvasását stb. Ha nemzsidók idézik a Talmudot, amíg lehet, a talmudisták nem válaszolnak, nem bocsátkoznak vitába, hallgatnak. Ha azután mégis kell valamit mondaniok, azt felelik, hogy a nemzsidók meghamisították a Talmudot. De egyszer sem lehet hallani azt, hogy ugyanakkor közölnék pontosan, hogy szerintük hogyan van az az idézett rész. Nem is tehetik, mert az eszmei megvitatáskor a nemzsidók a legkényesebb pontossággal idézik a hivatalos zsidó Talmud kiadásokat.

Immár mintegy ötezer év tapasztalata után most már időszerű az egész emberiség egészséges fejlődése érdekében kiküszöbölni minden nacionalista, fasiszta, fajelméletet hirdető és az alapvető emberi jogegyenlőséget tagadó alapkönyvet, melyek között a legmakacsabb a Talmud. Maguknak a zsidóknak és az ő vezetőiknek kell ünnepélyesen és nyilvánosan kijelenteniök, hogy a Talmud minden embertelenséget hirdető és parancsoló részletét egyszer s mindenkorra hatályon kívül helyezik. Ezt különben az ENSZ 1965 december 21-én elfogadott és a tagállamok által törvényhozás útján kihirdetett egyezmény a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről kötelezően elő is írja. A kifejezetten biztosított vallásszabadsághoz való jog nem lehet mentse a Talmud embertelenségeinek fönntartására, mert sen-

kinek nem lehet semmilyen szabadsága arra, hogy a kívülállókat embertelenségekkel sújthassa. Ezt eleve kizárja az ugyancsak egyetemes kötelezettségű alapvető emberi jogegyenlőség, valamint az ENSZ közgyűlése által 1968. évi november 26-án elfogadott nemzetközi egyezmény a Nürnbergi Nemzetközi Katonai Bíróság alapelveinek egyetemes érvényességéről és az emberiség ellen elkövetett bűncselekmények elévülhetetlenségéről.*

"Mivel azt mondjátok:

Mi szövetségre léptünk a halállal és szerződést kötöttünk az alvilággal,

*Ha el is jő a suhogó ostor, minket el nem ér,
Mert a hazugságot tettük reménységünkkel,
És a hazugság oltalmaz minket:
Azért így szól az Úr Isten:
Íme én egy követ teszek Sion alapjába,
Kipróbált követ,
Szegletkövet, értékeset alapjába beépítve, —
Aki hisz, meg nem futamodik,
És a jogot teszem mérőónná,
S az igazságot mérő vesszővé;
És jégeső jorgatja fel a hazugság menedékét,
És vizek árasztják el mentsváráit.
És semmivé lesz szövetségtek a halállal,
és nem áll meg szerződésitek az alvilággal;
Ha eljő a suhogó ostor,
Összetör titeket.
Ahányszor csak eljő, elér titeket;
Mert eljő majd hajnalonként, éjjel-nappal,
És csak rémületet okoz:
Megérteni a kinyilatkoztatást."*

(Iz. 28, 15 - 19).

* V.Ö.: 1971. évi 1. tv. (Magyar Közlöny 1971, 6. sz.)